ԵՒՐՄԱՏ

Լրագիր Տաթեմտական

թիւ 48 28 (16) Նոյեմբերի 1857

ԲԱՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԸՆՈՏՐՈՒԱ· Զորաց գնչուտիքը։ Օսք պայէ Թոգբի մէկ հատուածը։ Աղբարը մէկ ընտրեքը։

ԴԱՂԱՆԴ· Կապար փարիզ գառնալը։ Դանապետան իշխանութեան փոփոխը։

ԱՆԳԼԻԱ· Ալբուպպա։ Հնդկաստանի լուրը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ· Մարդոյ սերտին մէջ գժբախտ պեպէ մը։

ԻՏԱԼԻԱՄԱՆԱԿԱՆ· ՆԱՊՈԼԻՏԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴԻՊ ԻԼՓ ԻՐԵ։

ՄԱՇԻԱԼԱՒՈՐՈՒԹ· Բիթի Ալպամանդը։ Հարինկըն կռանին քիմիական ժողովածույթը։ Անասնոց հիւանդութիւն մը։

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԵՑՆԵՆ· Ցոմոր կամ Օրտոպէդ ընտանեկան 1858 տարուց։

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ· 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ։

Լուրերուն զանազան քաղաքական խնդիրները իրարու խառնուրդութեամբ լուծումներով Աւստրիական կառավարութեան կարելի եղաւ իր ընթացը քննելը։ Ակզէն ատ բանիս համար կասկած կալմանէ հրամաններու ատեած են եւ ատ պիտի ամէն մէկ հետեւակայ վաշտէն 100 հոգի, իսկ ձիաւորաց վաշտերէն 80 հոգի պիտի քիչցուին, ասով կառավարութեան ծախքը տարին 10 միլիոն փիորին կը քիչնայ։ Բիչ մ՚ետքն, նիմէ պատագանները կը նկարեն, ատ իմն ալ պիտի նուազի։

— Օրը երէկ Բոդք լրագիրն անոյա 24ին հետեւեալ հատուածը կը հրատարակէ։ «Պաղղիական լրագրաց շատերը յուր մը հանդիպին թէ Օսմանեան կառավարութիւնը Վալաքիայի եւ Սերվիայի սահմանները մեծ բանակ մը կը մղէ, իր յանուծէս հպատակներուն ապստամբական ոգւոյն գէմ՝ որն որ ատ մերկին ժամանակներս յայտնի կը նշմարուի, պատրուակ գտնուելնուն համար։ Գաղղիայի լրագիրը միայն այսչափով չեն շատանար, այլ նաեւ կը հաստատեն թէ Աւստրիա ալ ատ պատագրին մէջ անգործ պիտի չկենայ, այլ ինչն ալ զինուորական ցոյց մը պիտի ընէ։ Ատ վերջին կարծիքին մեր կառավարութեան մտածութ իր զօրը ընկերներն ալ մէկ պատասխան մը կրնայ ըլլալ։ Իսկ օսմանեան կառավարութեան դէպի, պատմութեան բան մը չէ նիմէ ինչ իր վերին իշխանութիւնը հաստատուն պահելու համար իր գրգռուած հպատակներուն դէմ զօրաւոր պատրաստութիւն մը տեսնէ։ Հիմնական ամ ժամանակ ալ որ ինչ կը գտնուի, անտարակոյս կը կրատարի։ Դառն ատոր ամենուին չոժարութիւն չունի, այլ կ՚ուզէ ինչ վիճակ իր նկարագիր պահպանած ատեանները մէկդանդին ձգուած ատանկին եարն իր սեպհական միջոցներով իր իշխանութիւնն չարդել տալ։

— Ատրիատ կայսրն Ամերիկի քէրդին մէջ վերադարձ ընտանեաց (առս պէրմանիկի հատուածը) 20,000 փիորին պարգեւեց, նոյնպէս կայսրուհին եւ կայսերական ընտանեաց անդամներէն ամ վախճանած մեծ ասակի գումարներ տուին։

ԳԱՂԴԻԱ

ՓԱՐԻԶ, 22 Նոյեմբերի։ Ատրիատ կայսրն ու կայսրուհին հիւանդային շրջիկատրով մոյրաքաղաքս գացեան եւ Փիէմոնտի պալատն իջան։

— Ատրիկիայի վարչին ներած լուրը կը հաստատեն թէ Մոլտաւիայի եւ Վալաքիայի եւ անոնց սահմանակից երկիրներուն մէջ մեծ գրգռութիւն մը կը տիրէ։ Դանուբեան իշխանութեանց մէջ առժամանակեայ կառավարութեան մը հրատարակութեան ամեն բարէ կը սպասուի։ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ սորը Համար մեծ հոգ կ՚ընեն, եւ կառավարութիւնը գէպ ի Դանուբ նոր զօրք կը խրկէ։ Ալիքսանդրիայի բերդապահ գօրաց թիւն ալ շատ աւելցած է։ Բիչ լրագրին մէկ թղթակիցն ալ Բէրպէրն նոյն լուրը կը հաստատէ, սակայն կը ծանուցանէ թէ ատ գործոց շարժումը չէ թէ Դանուբեան իշխանութեանց Համար է այլ մեծագոյն գաղտնագրութեան մը Համար որուն նիստը պէրլինի մէջ է եւ պուկարիայի, Թեսալիայի եւ Ալպանիի կողմերը տարածուած է։ Օսմանեան կառավարութիւնը, կ՚ըսէ նոյն թղթակիցը, ատ բանիս վրայ կատարեալ անգիտութիւն ունի, որով նաեւ հոտանգաց յոյն կղերը մեծ վտանգի մէջ ինկած են։ Ատ գէպքերը Փարիզի մէջ շատ գէշ ազդեցութիւն ըրին, եւ իշխանութեանց միութեան կողմնակիցներն իրենց խորհուրդը փոխելու շատ օգնեցին։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնդոնէն խորհրդանոցն՝ որն որ մինչեւ դեկտեմբերի 17 դոց պիտի մնայ, կարեւոր գործերու Համար ատենն Ներ ատենը պիտի բացուի, բայց միայն մինչեւ ատենն 20ն իր նստերը պիտի չարունակէ։ Իւ իրարհատները գլխաւորապատ նկատմամբ գործոցութեանց վրայ պիտի ըլլայ որոնք վերջին ժամանակներս հատաքրքրութեան առարկայ եղած են։

— Ատրիան ղրկուած օրն որ Տէլհիին առնելուն առաջնորդութիւնն ըրաւ եւ Հաւելոգ Լուգնովեան պատրաստ ապատոն իր բնոյ արդեանց Համար ատենագրութեան ատոմճան բարձրագոյն ատոմինը Սիր Ճ՚իլսըն Տէլհիեան անունը պիտի կրէ, իսկ երկրորդը Սիր Հաւելոգ Լուգնովեան պիտի կոչուի։

— Տուպլինի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ս. Պատհանեայ ատենը Հնդկաստանի մէջ դժբախտութիւն կած ընտանեաց Համար 1000 փրանգ խրկեց, նոյնպէս Հաւատոց ատրածման ժողովքին գահերկրը նոյն վանդնոնաս 600 փրանգ տուաւ։

Ընդ կառատանի գործոցութիւններն, ինչպէս վերջին, լուրը կը հաստատեն, նոր եւ Ընդհանուց յաջող կերպարանք մ՚առնելու սկսան։ Հաւելոգ երկու նոր դնդիւով զօրանալով՝ իր գօրաց թիւը 7000ի հասցուց, որով կարող եղաւ Լուգնով քաղաքը բռնել։ Տէլհիին խրկուած երկու շարժութեան գնդերն փախչող ապստամբներուն ամեն ինդանոմներն եւ հետեւին տարած գանձն ատար առին։ Ընդդիացիք Հոկտեմբերի 10ին Ակրայի քով Նէնա Սահիբին զօրքը զարկին եւ 2000 հոգիէն աւելի կոտրեցին, նոյնպէս գանդուբի քով եւ Նիմուչի առջեւ ապստամբք մեծ կոտրած կրեցին։ Ընդդիական գաղղիական բերդին եւ Լեբրոպչին խրկուած զօրքերն տկան Համնիլ եւ մաս մաս գէպ ի պատերազմին ատոպարէզը կը իջնեն։ Մինչեւ ատոյս վերջերն Ընդդիայոց քանակն 90—100,000 եւրոպական զօրք պիտ՚որ ունենայ, պոմպայի Նեղիկ գօրաց մէջ մտածութ գտնել նոր դատակրութիւն մը յայտնուեցաւ, որուն վրայ Համն էր կառավարութեան գէմ ապստամբիլ։ գատակրութեան գլխաւորներէն չատերը ձեռք ինկան եւ ժամուան դատապարտուեցան։

— Տէլհիի պատերազմին վրայ անդրիացի պաշտօնակալ մը հետեւեալ լուրը կու տայ, որով հնդիկներն պատերազմին նկատագիրը կրնայ իմանալ։ «Գարձանկման նշանը հնչեց, կը գիտեն ալ ատ ատանատես պաշտօնակալը, որուրդ զօրքն եւ ձերբորդ հետեւակ գունդն սկսան գէպ ի գաշ-

ժերի գեւորը յառաջանալ. ուրիշ հինգ պանդղոյք ալ բացատած խրամատներէն ներս յարձակելու կամ սանդուխներով բլուրին վրայ ելլելու որշումեցան։ Ընդհինները մեր ղօրաց մօտենալը տեսնելով՝ ական մը բանկիւզին որով որսորդաց մէջ մեռ մնան օր ելան. նոյն ժամանակը 75երորդ գունդը մեացածներուն օգնութիւնան հասաւ. եւ հրացանի կրակով ու սուիններով թշնամին ետ մղեց. նոյն ժամանակը ապստամբք իրենց թնդանօթներէն մեր ղօրաց դէմ աշադին կրակ մը թափելու սկսան. սակայն մերիններն անվեհեր յառաջ քալելնին ու թնդանօթներուն տիրեցին։ Ցնծալ ատ օրուան կորուստն ապստամբց կարգի եղաւ, եւ ատ պատճառաւ ղօրաց հրամատարութիւնն վերջնին ատրճանի հատաւ, Հնդիկներն ուրիշ ժամակ միջոցներու ձեռք զարկին որով կատաղութիւնն առաւել եւս ատակացաւ. մեր յառաջացած կողմը զանազան տեղ ամմոններով. գինի եւ օղի գրուած էին՝ որն որ թափելնուցիչ նեւիծով մը խառնուած էր. մեր զինուորներէն ու ծառաւել նեղուած ատ խմիչքներուն վրայ ինկան եւ ամմոնները պատպեցին որոնք շատով իրենց ոգեգնալութիւնն սկսան ընել։ Ուսոնին գրգռութիւնան մէջ ղօրքը անկարող մէջ սկսաւ մտնել եւ հոն պահուած բնակիչներուն ջարդալ կերպով սպանդուցան։ Քիչ մ՚ետքը դինուորները բոլորովին ինմած անիւրեն ատիճ գինովնալ կ՚ելլային եւ անմնայ կը սպաննուէին։ Պատերին վրայ յարձակ գնդերը չորս անկամ՝ Հնդիկներէն եւս մեռ եցան. Հինգերորդ անգամին յարձակումին յաջողցան., բայց ատոր մէջ Նիլսըն մահացու վէրք մ՚ուաւ., հոս ալ մեր կորուստը սաստիկ շատ էր։ Ուսին մէկ փողոց, ամէն մէկ տուն Հարկ եղաւ մէկիկ մէկիկ պաշարողմաւ առնուլ. ապստամբք իրենց պատերուն պաշտպան մնացաւոր բնդրդը քաշուեցան, երեք օր անդադար ատ սենդ ռմբակոծեցինք. ռումբերն (գնդապա) անձրեւի պէս բնդրդին վրայ կը տեղային (ամէն մղոքէ 9 ռումբ ինկնալ), բայց տեղւոյն արտաքոյ կարգի ամրութիւնան հասմար մեծ վնաս մը չկրցանք ընել։ Վերջապէս ուսոնք սկը նոյն տնէն ալ ձեռք Ձդեցինք։ պատերազմին ժամանակ շատ անձնքներ եւ գլխաւորապար կանոյք ապանեուեցան, բայց ատոնց մեծ մասը չէ ինէ անգղիական գօրքէն այլ իրենց ամմոններէն ապանեուեցան, որպէս զի մեր ձեռքը չիյնան։

Ապստամբաց կորուստը 6000ի կը հասնի. կը կարծուի թէ 8000 հետեւակ, 1000 ձիաւոր ղօրք ու շատ թնդանօթի մարտկոցներ քաշքշած էին։ Ութ տասը տարուընէ չափը վերջ, զինուորներէն ոմանք 1000 տկերկրի ինչք ձեռք ձգեցին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ասոնց 18ին Մարեց բնդրդին մէջ պատահած զարհուրելի կռիւը մը ինէ քալքին եւ ինէ իր բնակչացը մեծ վնաս ու զարհուրանք պատճառեց։ Բնդրդին աշտարակներէն մէկը շատ ժամանակէ վեր իրրեւ վատսպի միջոցով կը գործածուէր, ուր հաղարաւոր կնդիներ վատսպն պատ շատ ոյ ուժմ եւ ուրիշ պատերազմական դիպուածներ կը պահէնին. վերջին ժամանակներս ատ քալքին մնատար անդին նոյն վտանգաւոր նեթիը պատրաստելու հետ սկսած էին, եւ մինչ 200 կնդիներ վատսպ դնած նոյն աշտարակին մէջ կը գտնուէր։ Նոյն օրն յանկարծ սպառազինի որոտման ձայն մը բոլոր քաղքը հնչեց, վատսպին աշտարակն օգ ելաւ եւ իր շրջանակը քառորդուան մը հետ սեղ բոլոր տները շատ կամ քիչ վնաս կրնցին, քանի մը փողոցին տները գրնեթ ամբողջ աւերակ գարձան։ Աւերակաց մէջ մնացող կամ վնասուած գինուորաց ու քաղաքացւոց իմիք գետ Ձդին չնմացուելուս, որովհետեւ գետ փրատակաց մէջէն հետզհետէ մեռելներ ու վիրաւորներ կը հանուէին. մինչեւ հինգ գանուած մեռելներուն թիւը 300—400ի կը հասնի։

Այս գժբախտութեան պատճառը դեռ իմնացած չէ. բայց հասատատութեամբ կը կարծուի թէ չարութեամբ եղած ըլլայ։ Ոմանք կը տամնորդին թէ մշերանոցին պահապանը շատ վատօգ գտնցած եւ տատնձնախառնց ծախած էր եւ հետնց մշերանոցին պարտուկովը վախնալով որ իր դաշնակիւնն երեւան պիտ՚որ գայ, վատօգին կրակ տալով ինքն ալ աշտարակին հետ մեկտեղ սպ եղած է։ Գանե կ՚ըսուի թէ վառնիք անուամբ աւազրիացի տղորին պարշտնակալ մ՚ատ ղարհուրելի գէպքին պատճառն եղած ըլլայ, որովհետեւ աշտարակին տակին տպատղ զինուորն որն որ անշատ ապատնցած։ Հատատակ թէ նոյն օրը գլխիմ մեր աշտարակին մէջ տեսած։ Ես պահանակալը հիմնց աներեւոյթ եղած է։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ԼՉԻՄԱԲԵԹ

ԽՉԱՊԱՐԱՇ ՓԵՐԲԱՆԿԱՆ ՎԻՊ ԲԼ

Երկու օր վերջը սիրելի մեր եւ իշխանասէրին ախտական յուզմունքը եղաւ։ Ամենաբարի ու ամենասիրելի երկրին մնալը կատաւանի վրայ եղած կսկիծն ու հատատակայ ողբը մեծ էր։ Ոչ կրնար ի լիւ անգլնել ան արցունքները, որոնք չէ ինէ միանգ ամոր գնկոմանին վրայ, Հապա նաեւ բովանդակ երկրին մէջ վատկի պէս տիրական։ Բայց ոչ ոք այնչափ կսկիծ ունենցաւ որչափ ապքատները։ Իրենք շատ ազէկ գիտէին պատճառը։ Ասոնք գլխէն բաղնքատը մեռած էր, եւ նոր իշխանին վրայ քիչ վատահութիւն կ՚ատնձնէին։ Ան, օդնէ մեղի Ա՚սատած, կը գոչէին. գոնդորտեան շատ գժուարաւ տղուական գրիսպինէին տեղը պիտ՚որ բռնէ։ Ազգէն անոր արտաքին վատմանքը քիչ ամենկատութիւն կը խոստանար։

Լուրանգ գիրատորուած պատով Հերման իր սիրելի բարեկամին հետ գացած աներեւոյթ նեցած ամուսինը կը գնատէր։ Ջանի Ա՚պսէն իր հօրը առնը գատ։ Բայց ինչպէս իր յոտն առնցաւ, երբ որ իր սիրած հարսը պատեւ հպատ եւ ապատամբ գտաւ, գնդցիկ կեղեւ մը առանց կուտի։ Ընկիկակ իր գիտին ճշմարիտ հակում առնցաւ թնդրնդեա հարս չէր եկած, հապա միանակ հոն գանելու շքեղութեան ու փառատրութեան սիրոյն համար։ Ուրին հատաչանք չգիտցած մեռած մորը գժբախտ վատճառնցը վրայ կը մտածէր, եւ անոր կատարումը յատաջագ կը ատնձներ։ Բայց ամուսնութեան դաշնքն արդէն կատատած լրնցած էր։ Երբ ալ անխափանելի անպատճառ կր։ Պէտք կր ատատածային նախատնմամբ վրայ վատահանալով գիտիմատութիւն։

Ապագ ժամանակին անցնելէն ետեւ, որն որ մատնատր գիտմամբ կարճատնցաւ, շատ մեծ շքեղութեամբ ու փառատրութեամբ հարսնիքը կատատրուեցաւ, նոյն ժամանակուան սովորութեան համաձայն։ Երիրին ամէն ազնատականներն, ու շատ ժողովուրդ ատ հանդիսութեան ներկայ էին։ Գանդորտեան իբրեւ իշխատնցիչ շքեղութեամբ մը հանդեսին մէջ կը գոյներ։ Իր վայելչութեանը համար, ամէնէն պատիւ ընդունելու ու զարմանալու։ ատնեցած անկարգ եւ անատնի յանկութիւնն իր վարմանքը մէջ յայտնի կը ցուցնէր։ Բայց իր անցագ փառասիրութիւնը բոլորովին շատացած չէր եւ երեւար Ուրվհետեւ քանի մ՚ատկատնները իր յատացած վարմանքն իրեն կը գանդային։

ԳԼՈՒԽ Ե.

Յատգիտութիւն իշխանը։

Ամէն որ նոր իշխանութիւն իր ինչ բնութիւնան տէր դնելը կամաց կամաց երեւան կը հանէր, քատ որ իշխանն իր բոլոր մեծութիւնան ու հարբատութիւնան մէջ, ապրելգանիկ ըլլալը անմիջապէս ճանչցաւ։ Գանդորտեան՝ Գրիսաթնկին ատաքնատ թիւնդ հե ոչ մէկ Հատ ատնէր։ Ո՛չ իր փեսին եւ ոչ ալ ժողովրդեան աչր ունէր։ Ազգատութիւնը ատքին ատնելի բան մին էր, ու կարեկցութիւն եւ մարդատիրութիւն անոր ատոին տատ բաներ էին։ Իր ատոին բատձանքներէն միանակ փատատրութիւն ու վայելքներ էին։ Իր բռնանդակ ցանկութիւնը յաղնի կր կատատար, որ ամենէն փառատրուն ու գարմացնի։

Ալիս, սիրելի պատդ էր, շատ գժբախտ եմ, գատ չեց Հերման, իր բարեկամին ներկութիւնն մէ պնատելով, բայց ատ գժբախտ ըլլալս իմ կատրութեանս պատճէն է։ Պէտք եմ խոյատատ իսատանիլ, որ ես իմ ընտրութեանս ատեն, ատեն մարմնոյ վայելչութեան քան թէ հոգւոյն ու սրտին առատելութեանց մեծ դրի։ Թէ որ իմ հատատիս վրայ ատեն ատաքնատութիւն գնատած ըլլայի քան թէ վայելչութիւն, նոյն ատեն խոհատիս ատ չտրնկնայս կը բացատրին եւ տատատիր գանդատրեան չէի ընտրեր։ Ցնս, սիրելի բարեկամ, ես ինծի պատրատատած խաչիս մնատծութիւնը պատրոյ կտրիճ Ձանը պատիս վրայ կը կենայ եւ ինծի իմ գժբախտութիւնս կրկին դատպնել կտ ատայ։ Ուատ պէտք եմ ատ Ճշմարտութեան տատպ գործն ատնատ թէ ամէնէն մեծ խաչն ատ է, գորն որ մարդս ինք իրեն կը պատրատատի։ Նս իշխան մին եմ. իշխանութիւն, հարստութիւն ու փառատրութիւն ունիմ, բայց ատ ամէնը իմ ինչ քանիս կը ծառատին, ես գիս իմ ամենէն տատրին հարատակս ալ գժբախտ կը զգամ։

Ատպէս խատեցաւ գժբախտ իշխանն, ու վատ դէր, պինքը նզօր պէս գրկելով, իրեն ատր, քատրեհատութիւն ու հաւատատրմատութիւն երդմնով խոստացաւ։ Իշխանը պրատկան սրտով ու քարնպատ համբերութեամբ ու հպատակութեամբ իր գժբախտ գիճակը ատրատ։ Իր վիրաւորուած սրտին վերիվատրութիւնն կը պանէր ատքինով, վատ դէրին հաւատարիմ քարեկամութիւնան եւ իր հպատակներուն սիրոյն մէջ, ու հաւատարիմ սիրով մը իր անարժան առնանցին կը յարէր։ Ցատնիկա շահելու համար, հանապատզորդ մարդատական ցոյցերով անոր անշատ ու տարապայման ընդունատկութիւնան ու վայելմանց ցանկութիւնը մեծամեծ ծախքերով կը կատատրէր։ Բայց ատ կերպով փառատրութիւններուն ծախքը իշխանին ատ մէջ պնատի մեծ եղաւ, որ տերութիւնը շատ գրաց։ Հարկերն ու մաքսերը երեւելապէս պէտք էին բարձրանալ։ Հողատատ հպատակներէն ատ պահ ըլլալու եւ ապքատներն ալ արտնձնելու սկսան։

Ատիկա ահնդ ժայռ մին էր, որուն վրայ հերմանին ինկալ ու տկար սիրտը կը խորտակէր, եւ այսպէս սկսաւ՝ հաւատարիմ հպատակներէը գժբախտ կ՚ըսնէր, եւ անոնց սէրը բոլորովին կը կորսընցնէր, ինչ որ վայել էր, իշխանին ու հպրնեներուց մեծատիրա բարեկամն իրրեւ միջնորդ մէջը չմնացէր։ Ինք իրեն անկէղծ բարեկամ, իշխանին աչքերնիկը բացաւ, յիշեցուց անոր աշխատասիրանոի մ՚ուենցած պատերը, եւ իրեն յատաջադին սուտ խոստը, ինչ ինք անոր համար միանակ ապրիլ ու կատատրել կ՚ուզէ, որպէս զի բոլոր հպատակներէը երջանիկ ընէ։ Ամենատկան իշխանին ոչինչ նյատ, քանի որ իր հպատակներէը կը սիրէր, եւ իր բարեկամին անկէղծութիւնը կը յարգէր։ Ատկայն ան կը նպատր ապագ պատի վրայ, զորն որ Վ.յդէր իրեն ատկէ նկատելու, ու գէպ իր բարեկամին գնաց, չէ, չէ, իմ սիրելի հպատակներս իմ ձեռքս գժբախտ պէտք չեն ըլլալ։

Ատկից սկսեալ Հերման իր տկար սրտին վրայ կը ատրէր, եւ իր վայելչ գիտատոյ ամուսնոյն իր երջանիկ հպատակներուն ծախքովն ան ամենէն եւ ոչ փորր նուէր մը կ՚ընէր։ Ատով Վ.յդէր անհագաշ ատելութիւն մը ձգնց իր վրան աշխատհակատնուհիէն, որն ատ իր պրկանքը չէր կրնար ատնել։ Կատատակ եատնէն ինկաւ ատ գանիկա մէջ ատելի վերրլնէ, բայց չատնդկացաւ ատքութիւնատ մէջ հատատատուն մնատ. ինք չէ ինէ միանակ իշխանին, հապա նաեւ, բոլոր ժողովրդեան սիրելին կր. ու նոյն իսկ պատատականները, քանի

մը թող. եւ երիկօտ շողքորդները գուրս առնե-
լով, ցինքը կը սիրէին ու կը մեծարէին: Նոր
համար խորամանկ կինը, ուրիշ միջոցի մը ձեռք
զարկաւ, զՎալդեր նենգելու համար: Բայց ուրիշ
պատահար մը շատ մը իրեր փոխեց, եւ աշխարհա-
կամուրջին միտքը փոխել տուաւ:

Կոնդոպատեան իշխան մը ծնաւ: Ասիկոկ ար-
ագաւոտ մեծ ուրախութիւն մը կը յուզուէր, եւ
չերմանին ու նոյն իսկ Վալդերին հետ պնդես
բարեկամացաւ, որ անոր տարին պատիւ բոլորովին
փոխուելուն վրայ կ'ուրախանային: Ան քանի երե-
մնալով՝ Հելմանին ուրախութիւնը կրկին մեծ
էր: Իշխանին ծնունդը չէ թէ միայն ազգութեաց,
հապա նաեւ բոլոր Եւրոպոյ մէջ մեծ ուրախութիւն
պատճառեց: Ցաւալ քան տղան մկրտելը խոր-
հուրդ հայցուեցաւ թէ ինչ անուն պիտի տրուի:
Եւ որովհետեւ անոր վրայ չէին միաբաներ, ասոր
որոշումը Պարտուրկի Վեր. կոնրատ եպիսկոպոսին
յանձ տուուեցաւ, որն որ իշխանը պիտ'որ մկրտէր:

Իշխանը յոյն հաւատն անուանն առնու եւ մա-
նուն առաքինութիւններէն ժառանգէ, ըսաւ ծնո-
րդներն. Ասոնցմէ մեծ մտքը ոգին իրեն պիտ'որ
առաքինութիւնը, անիկա, իր հասուն չափահասները
բոլոր Թուրինգիացիներուն միշտ պիտ'որ
ընէ, եւ պատկառ Լուդովիկոս անունը բոլոր Թու-
րինգիոյի մէջ օրհնութեան պիտի միտ: Անոր
ժամանակը Թուրինգիոյի մէջ ոսկեղէն դար մը
պիտ'որ ծագէի, որուն վրայ շատ դարերէն եղբը
պիտ'որ պատմէի: Ան խօսքերը, պատուական ծե-
րունին մարդասիրական հոգւով մը խօսեցաւ, իր
գէմքը շատ յուսատրած էր ու կը փայլէր, եւ
ամէն իր քովը կեցողները խորունկ յուզմունքի
մէջ էին:

Ընդհ նաքը իշխանը գրկին մատրան մէջ ջերմ
ապօթքներով ու մաղթանքներով միատեղուեցաւ:
Անոր կնքահայրը Վալդէրն էր, աշխարհակալութեան
բարեկամը, ու կնքամայրն ալ Եղիսկոպոսին քոյ-
րը, Ըդլայնպուրկի դուքսին պարոն կոմսին պարո-
նը, որն որ իր տանեանցին մեհուրներ եղաւ, եւ
ամէն իր քովը կեցողները խորունկ պլպլութեան
մէջ էին:

Ընդհ նաքը իշխանը գրկին մատրան մէջ ջերմ
ապօթքներով ու մաղթանքներով միատեղուեցաւ:
Անոր կնքահայրը Վալդէրն էր, աշխարհակալութեան
բարեկամը, ու կնքամայրն ալ Եղիսկոպոսին քոյ-
րը, Ըդլայնպուրկի դուքսին պարոն կոմսին պարո-
նը, որն որ իր տանեանցին մեհուրներ եղաւ, եւ
ամէն իր քովը կեցողները խորունկ պլպլութեան
մէջ էին:

Ընդհ նաքը իշխանը գրկին մատրան մէջ ջերմ
ապօթքներով ու մաղթանքներով միատեղուեցաւ:
Անոր կնքահայրը Վալդէրն էր, աշխարհակալութեան
բարեկամը, ու կնքամայրն ալ Եղիսկոպոսին քոյ-
րը, Ըդլայնպուրկի դուքսին պարոն կոմսին պարո-
նը, որն որ իր տանեանցին մեհուրներ եղաւ, եւ
ամէն իր քովը կեցողները խորունկ պլպլութեան
մէջ էին:

Ընդհ նաքը իշխանը գրկին մատրան մէջ ջերմ
ապօթքներով ու մաղթանքներով միատեղուեցաւ:
Անոր կնքահայրը Վալդէրն էր, աշխարհակալութեան
բարեկամը, ու կնքամայրն ալ Եղիսկոպոսին քոյ-
րը, Ըդլայնպուրկի դուքսին պարոն կոմսին պարո-
նը, որն որ իր տանեանցին մեհուրներ եղաւ, եւ
ամէն իր քովը կեցողները խորունկ պլպլութեան
մէջ էին:

ալ նուաղ չէր։ Շատ անգամ, երբ որ գիշերը ապրուստից մէջ ամէնը խորտնկ քնոյ մէջ կ'ընկղմէր, աշխատակիցը իր հանգուցեալ մօրը շիրմին կ'երթար, հոն ծաղիկով եւ արցունք թա-փելով, վշտացեալ սիրտը քիչ մը ծփոխելու հա-մար։ Ամէն անգամներն քնարը ոչխարը կ'առնէր, զորն որ կը դարձնէր հետեւեալ երգը երգելով։

Քուրիզ անդյն, մայր, հանդչէ յոյժ միշտ,
Ես մ'ալեթրնամ՝ տեսնեմ նոր վիշտ։
Ձամրան կարճ է,
Ճոն էրկար չէ։
Ըսպասէ, ես ալ քիչ մը ետ
Կու գամ կը հանգչիմ քեզի հետ։

Ինչը դահէդ, ուխ յոյս Տգոի,
Որ առաջ կրնակ կը բարձրացի։
Ուր արջառց կարգը
Ընտանեցայ փառքը
Կ'երթես գաղ ու ալ հրեշտակներու
Հետ՝ հոս ոչոյն վտանգին հեռու։

Օրհնէ, եղիր դուն հովանի,
Պահպան հրեշտակ, ու զիս զգոյշ
Օրհնէնքդ իյնան
Ընդմէն վերան։
Ոտքերուներդ դուն մայրի,
Տեղատու արտիկ պլխիներուն։

Լուսատարածդ, խո մի խեղաթիր,
Երբ կիներացդն ոչխար արնատիր
Ցաւերով լի
Սիրտս ծռմռի,
Որ փայտակար յուսով առաջամ
Քեզ ողնուիս եանցս չոկոզամ։

Ամէ, մայր, ամենս ինուքնկանայ առանկ,
Ոչխարհարսին Ոնանայ գուկուղը.
Ցաւս չիպոռնէ
Որ ծչնամին է
Ոգուտը ան առագներ.
Գառնաիկըսիծ բազդներու։

Բայց գոռն քուռ սեգդ հանգչէ անայ,
Արջառյդ միայն ինոլ ոգրն ու գոյժ։
Ձգան իր բրնաւ
Կրնայ ինլատու։
Քառը միայն քարտ անհնէ
Ինու պրիուխեանըդ կը յանձնէ։

Իրկրի սնատի բարևայդ ոտեղ,
Ես խոզպլիայ փոխան չըբերդ։
Վու հոգիդ վերկ
Քարդ պարգեւէ
Որ վայելեն հոս արժանի
Իրենց վրայած փառքը իշխանի։

Պէ՛տ շաբաթական։

ՄԵՆԵՔԵԼԱՓՔՍ

Բնդէ Ապահարը։

Նորագոյն արքունեաց մէջ գտնուած մեծամեծ ապամնդներէն ոմկն ալ Բիդի ապամնդն է որն որ 136½ էտպ կը կշռէ եւ 5 միլիոն լիրա արժէք ունի։ Հնդկաստանի Բարդնալ Հանգիստ մէջ գործով գերի մը գտախակոյ նման կատու եւ որով հետեւ սա երեւելի ապամնդի հանգիստ մէջ գործ-ծողները ոտիկտուած են առանց զգեստի գործել որպէս զի կարող չըլլան անոնց մէկ կտորն ալ գողնալ եւ պետք եղած ատեն դիմացնին ելլալ, կ'ըսեն իր մէջը դտնուելով ճեղք մը բացատ ապտ-մանդը մէջը խոթելնց եւ ստոյգ արիւնով վէրքին հագուած կտաւն ապամնդը կարող եղած ատեն հանելով ծածկել։ Ան կերպով սա ծանրագին քարին տէր ըլլալէն ետքն ունդիզայի նաւահանգիստ մը ծռնկոյ, որն որ միջոգամայն խոստացաւ պինդը նաւուն մէկ կողմը պահել ու գերութենէ ազատել, բայց ապամնդը ձեռք ձգելուն պէս ան հաստատեց նաւապետն առաջնին առ ինքն կանչել եւ քարը քանի մը հազար ադնլիզի Հնդկաստանի կառավար Բիդին ծախեց։ Ասոր ձեռքէն գնեց Օրլհանի դուքսը 1½ միլիոն ադնլիզի։ եաքը Նարոլէոնին ձեռքն անցաւ, եւ Վաթերլոյի պատերազմին ժամանակ աս կոյսեր կասքը Բրուսիացւոց զօրքէն առար առնուելով՝ անոր մէջ աս ծանրագին ապամնդն ալ գտնուեցաւ եւ հիմայ Բրուսիայի թագաւորական դանձին մէջն է։

Հաբինիքան կոմսին վերադարձը։

Հաբինիքան կոմսն որն որ իր երիտասարդու-թեան ժամանակ Լոյս Փեդերհամ կը կոչուեր եւ Լընտանի նորագնեալ-ինան խնամեալն էր կը հասնուէր, իր պլանդահաւքեամբը շատ նշանաւոր եղած է։ Ընտանեական քաներու եւ պետութեան մեծ քաղաքաց ու ծանօթութիւն ու-նենալով՝ դրոց, պատկերաց եւ արձաններու գեղեցիկ հաւաքածոյ մ'ըլլալ՝ որն որ Անգղիայի մէջ շատ հռչակաւոր եղաւ։ Սակայն այս ամենէն իրեն պէս պլանդակ մարդու մը համար բաւական չէր, այլ հարկ էր որ իր քաջի պետիկի ժողովածոյք մը գտնուի որ իրեն ոչ միայն ծոր ըլլայ եւ ա-րիւնի քով ամենահին չգտնուի։ Ան պատճառաւ որոշեց որ քիմախոսի ժողովածոյք մ'ընէ, եւ շուտով ոչ սկսաւ ան որոշումն ի գործ դնելու։ քիչ ժամանակուան մէջ աշխարհիս հինգ մաս-սին մեծ գանուած ամէն տեսակ քիմախոսներն իր քովը ժողովուեցան։ Դառն ինք նոր տեսակ քիմախոսի բացադրութիւն մը հնարեց, որն որ Ընդգնային մէջ մեծ համբաւութիւն գտաւ եւ Հոպկին-քըննի նշանաւոր խոհարարդ անուամբ կը ծախուէր։ Ան ժողովածոյից համար դնելեցիկ ու զարդարուն խուց մը շինել տուած էր, որուն մէջ իր 200 տե-սակներն ամէնէն քիմախոսները փայտեայ յատնաշա-պակէ սամանիներու մէջ շարուած կը կնոջային։

Իր մահուանէ ետքն ան քիմախոսներն օրանց գինը 2000 լիրա կազմեցաւ, ամբողջ 1000 լի-բայի ծախուեցան։

Ընտանոց Վերադարձը։

Ընդհատոանի Ընտատապատ քաղքին մէջ ա-նանոց հիւանդանոց մը կը գտնուէր որն ոչ իր տեսին մէջ մեկհատիկ էր։ Պրոմինները քաղքին վաճառականներուն ինեին տուքը մ'ու տուտ խոստոնելուն վրայ տուակն պատիժ դնելով՝ ան հիւանդանոցին Հարկատու եղած ծախքը կը հո-գային որուն գումարը 9000 փիորինի կը հասնէր։ Շինքը 15 տասնեակ անկեաններու կը բաժնուէր, որոնց ամէն մեկուն մէջ մեկմեկ տեսակ անասուն կը գոյմանուէր։ Թիւ 2 սենեկին մէջ հիւանդ կամ ծեր ուղտեր կը գտնուէին 4ին մէջ մեծ չամաքային կրիայ մը որն որ 80 տարի նոյն տեղը մնայած էր եւ ծերութենէն հաղիւ կրնար քա-լել։ Միւս խցերուն մէջ ալ, ծերացած կամ հի-ւանդ փղեր, եղներ, ձիեր եւ այլն կը պահուէին. իսկ 15ներորդ խցին մէջ որն որ ամենէն նշանաւ-որն էր, տեսակ տեսակ ճճիներ, նաեւ լու (էլբէ) եւ մրուկ (խոխոռ ֆլէյ) կը գտնուէին, զորոնք կե-րակրելու համար, մասնաւոր մարդիկներու տուակ կը վճարէին որ նոյն խցին մէջ կենդին եւ իրենց մնացորդներն առ ճճիներուն, կամքին իմացնեն։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԱԱՏԵԱՆ

ՏԱՄՔԱՔ

ԿԱՄ

ՕՐԱՑՈՑՑ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

1858

ՏՔԻՒՔ

ԸՀԴՀԱՆՈՒԹԻՒՆՔԻՆԱՐ ՄԻՍԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ը. ՏԱՔՔ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՏՊԱՐԱՆՔ

Ո. ՅԼ.

Ընդունելութիւն մը ունենալ վերջ տալու-պատրաստութեամբ ու ոճով պլանագիր գլուխներ ու գիրքեր երկարը ուրախալի նշան ու ապացոյց մըն է՝ ան ազգին մէջ ընտիրապատիւ իմիտն ու կա-պուտ բարձրութիւնը տեսնելուն։ Ան բանս տեսնելու կ'իրաւուիս պարբերական գրատարածոյ յա-ճախելուն։ Ազգիներուս մէջ երկար երկար տեսակ Օրացոյցներ կը գտնուին, որոնք տարի ըստ տարւոյ ա-պահովին կարեւոր գիտելիքները նշանակելէն ետքը՝ քանի մը ծանօթութիւններ ալ կը բազմացնեն։ Թայց քանի մը տարիէ ի վեր շատերը աստղագի-տական՝ մեզի յորգոր կու տային ընդարձակ ու կարեւոր եւ օգտակար տեղեկութիւններով յարմարուած Տոմար մը հրատարակել։ Ասոնց գա-փափարը կատարելու ու Ազգին նոր նուէր մ'ընծայելու համար վերոյգրեալ Ընտանեկան Տոմարը հրատարա-կել յանձն առինք։ Ասոր մէջ տեղւոյ հիմակ ալ-դին մէջ գտնուող Օրացոյցներուն բովանդակած կարեւոր ծանօթութիւնները դնելէն ետքը՝ այլ եւայլ տոմարագիտական, բնաբանական, բնագաւա-ռական ու ժամանակագրական տեղեկութիւններ, խել մը բարոյական ու զուարճալի կարճ պատ-մութիւններ, առակներ, առակաւոր խօսքեր ու բանաստեղծական ստորագրութիւններ ալ տեղ-ցուցինք. որով եւ ան առաջիկայ Տարին իրեն սղտակար ու զուարճալի հիմնութիւնով ու ըն-թերցուածոց դիրքով մը եղաւ. դրուն որ սիրելի Ազգիներս մնաստար Նոր տարւոյ Տոմար իրենց փոքրիկ Ընծայ մը կը նուիրենք, փափագելով որ աղէկ ընդունելութիւն գտնէ ու շատ տարիներ շարունակարար իր յաջողութիւնը պահէ, տա-րաւէ տարի նոր ու կարեւոր տեղեկութիւններով յօդուա Ազգին առատացնելով։ —

Երկիւղ ի զատ ուրիշ միաձերմի Օրացոյց մ'ալ տպաւորեցաւ,

ՕՐԱՑՈՑՑ 1858 ԸՄԻՆ

անունով, պատի վրայ կախելու Տոմոր, ինչպէս որ ասկից առաջ երկու տարիէ ի վեր կը հրա-տարակուի. բայց ան տարուանը աւելի մեծ գրիք է, ուր եւ Ուրոց անուններն, ինչպէս ուրիշ յա-նի մը անուններ ալ տմտղջ գրատած են։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

1857 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 21 (9) | 22 (10) | 24 (12) | 25 (13) | 26 (14) | 27 (15)

Ամսեղբարամ 100 Հրանտա. փր. - ործ. - փիորդ.	—	—	—	—	—	—	2 ամիս	տեսաբ. ետքը
Ընդհատ. 100 լիմիտային փիորդ.	„ „ 108	108	108½	108½	108½	108¼	¼	„ „ „
Ինկոնդ 300 Գրանտ. լիրա	„ „ 105	105	105	105	105	105	2	„ „ „
Լանտ 1 գրանտ ոսկերին	„ „ 10.29	10.32	10.31	10.31	10.35	10.34	3	„ „ „
Համարդ 100 մարդ. պանկոյ	„ „ —	—	—	—	—	—	2	„ „ „
Պարտիկոս 300 Ֆրանդ	„ „ 125½	125¾	125¾	125¾	125½	125¼	2	„ „ „
Պրկան 300 սա ասոթիական լիրա	„ „ 106	106	106½	106½	106½	106	2	„ „ „
Փարիզ 300 Ֆրանդ	„ „ 125½	125¾	126	126	125¾	125¾	2	„ „ „
Ֆրանգֆուրդ սա Մայն 120 փիո.	„ „ 107½	107¾	107½	107½	107½	107¾	3	„ „ „
Կ Պոլիս 1 սուտար ործ. - փիաս.	վարա	—	—	—	—	360	31	օր „ „
Պուբրեշ „ „ „	264	265	263	263	263	263	31	„ „ „
Վերաբահ (Պոիտոյ	11½	11¾	11½	11½	11½	11½		
(Ազգիս) Ընդհատի	8½	8¾	8	9	9	9		